

KÁRPÁTALJAI KULTÚRKRÓNIKA

(2023. NOVEMBER, DECEMBER)

ELISMERÉSEK

* Három évtizedes újságírói-szerkesztői munkássága elismeréseként *br. Eötvös József Sajtódíjban* részesült **Kovácsné Marton Erzsébet**, a Kárpátinfo felelős szerkesztője. A Magyar Páneurópa Unió által alapított elismerést évente egy hazai és egy külföldi személyiség kapja.

* A Bethlen Gábor Alapítvány *Márton Áron-émlékéremmel* tüntette ki a Beregszászi Járási Máltai Szeretetszolgálatot. A szervezet nevében a BJMSZ elnöke, **Makuk János** vette át az elismerést.

* A Bethlen Gábor Alapítvány *Teleki Pál-érdemrendet* adományozott **Dupka György** kárpátaljai történésznek.

* Az Emberi Méltóság Tanácsa kimagasló közéleti munkásságáért és a magyarság megőrzéséért tett bátor kiállásáért november 16-án Budapesten az *Emberi Méltóságért* kitüntetésben részesítette **Orosz Ildikót**, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (II. RF KMF) elnökét. A rangos elismerést id. Lomnici Zoltán adta át.

* **Popovics Béla** helytörténész, a Munkácsi II. Rákóczi Ferenc Középiskola és a Szent István Liceum magyar irodalom és művészettörténet tanára kapta idén a *Hadik-díjat*. Az átadóra november 25-én a 11. Hadik András hagyományörző jó-tékonysági bál megnyitóján került sor Budapesten, az Egyetemi Katolikus Gimnáziumban. Az elismerést **Makray Katalin, Schmitt Pál** volt köztársasági elnök felesége adta át.

* *Prima díjat* vehetett át **Füzesi Magda** József Attila-díjas költő, író az MMA irodalmi tagozatának tagja december elsején a Művészetek Palotájában.

* Nemzetszolgálatáért *Magyar Örökség Díjat* kapott a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház december 16-án. A színházat laudációval **Oberfrank Pál** Kossuth- és Jászai Mari-díjas magyar színművész méltatta. A díjat Budapesten, a Ráday ház dísztermében adták át **Sin Edinának**, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház igazgatójának.

* **Dr. Tarpai József**, a Kárpátaljai Magyar Nagycsaládosok Egye-

sületének (KMNE) elnöke nyerte el az egyik, a Hierotheosz Egyesület Családi, Esélyteremtő és Önkéntes Programja által meghirdetett *Vármegyei Családokért díjat* – számolt be az egyesület Facebook-oldalán.

* Ünnepeles keretek között adták át az idei *Magyarság Háza-díjat* december 15-én a Magyarság Háza Galériában. A 2023. évi kitüntetett a kárpátaljai születésű, Drezdában élő **Baraté Ágnes** festőművész, akinek legújabb alkotását, a *Krisztus születésének misztériuma* című 3×2 méteres olajfestményt a Magyarság Háza Galériában tekinthetik meg az érdeklődők.

* A közönség szavazata alapján **Trill Zsolt** kárpátaljai származású Jászai Mari-díjas színművész vehette át az *Arany Medál-díjat* a 2023-as év legjobb színésze kategóriában.

* **Gál Adél**, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Filológia Tanszékének oktatója, a Nagyberegi Tájház koordinátora nyilvános vita keretében *summa cum laude* minősítéssel megvédte doktori disszertációját a Debreceni Egyetem Történelem és Néprajzi Doktori Iskolájában december 14-én. A disszertáció címe: *„Elmúlik Istenünk...” A temetkezés és az énekdiktálás szokása és kézíratos emlékei az ugocsai református közösségekben.* Az értekezés témavezetője **prof. dr. Bartha Elek**,

opponensei **dr. Kész Margit**, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Filológia Tanszékének docense és **dr. Sápy Szilvia**, a Földesi Karácsony Sándor Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola zene-tanára volt.

* **Máté Réka**, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Filológia Tanszékének oktatója, a Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont kutatója nyilvános online vita keretében megvédte disszertációját december 11-én a Pannon Egyetem Humántudományi Karának Többszintű Nyelvészeti Nyelv- és Kultúratanügyi Doktori Iskolájában. A disszertáció címe: *Individual varieties of language maintenance: The example of Transcarpathian Hungarians [Nyelvmegtartás egyéni szinten, kárpátaljai magyarok példáján].* Az értekezés témavezetője **Prof. Ulrike Jessner-Schmid** volt.

* **Nagy Ferenc**, a Nagydobronyi kistérség polgármestere nemrégiben három kivételes elismerést vehetett át, az első oklevelet **Viktor Mikita** kormányzó nevében **Vaszil Ivancso**, a Kárpátaljai Megyei Katonai Közigazgatás helyettes vezetője adta át. A második kitüntetést **Ihor Ticsuk**, a járásbeli hadkiegészítő parancsnokság vezetője adta át az ungvári garnizon parancsnoka, **Andrij Szavcsuk** nevében. Végül, de nem utolsósorban Nagy Ferenc a haza-

szeretet és az Ukrajnai Fegyveres Erők támogatásáért kapott elismerést **Valerij Zaluzsnijtól**, az ukrán fegyveres erők főparancsnokától. Ez a kitüntetés melyet Ihor Tiscsuk, a járási hadkiegészítő parancsnokság vezetője adott át, kifejezi a polgármester elkötelezettségét és hűségét az ország védelméhez és a fegyveres erők támogatásához.

Gratulálunk!

FONTOSABB ESEMÉNYEK, RENDEZVÉNYEK

NOVEMBER

* *15 éves a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet* címmel **Dupka György** és **Zubánics László** közreadásában megjelent a KMMI-füzetek 30. kiadványa, amely a KMMI honlapján is olvasható. A hagyományörző, értékteremtő eredményeket csakis csapatmunkával tudtuk elérni. Köszönettel tartozunk minden olyan öntevékeny segítő- és küzdőtársnak (**Ambrus Pál, Bartos József, Bíró Tibor, Bodák Erzsébet, Borbély Ida, Deme Ibolya, Fuchs Andrea, Homoki Gábor, Kovács András, Kovály Csilla, Kótun Jolán, Lőrincz P. Gabriella, Marcsák Gergely, Matl Péter, Nagyné Sza-**

kadáti Rita, Ötvös Ida, Popovics Nikoletta, Prófusz Marianna, Páva István, Páva Erika, Ráti Éva, Rusznák György, Sepa János, Shrek Tímea, Szabó Árpád, Szabó Tibor, Szemere Judit, Varga Éva, Varju Zoltán, Vári Fábrián László, Zékány Krisztina – hogy csak néhány nevet említsünk a teljesség igénye nélkül), akik kezdettől fogva közreműködtek a KMMI által a magyarság szolgálatában megvalósított különféle programokban.

* Megjelent a Kárpátaljai Szövetség folyóirata, a *Kárpátaljai Hírmondó* 2023/3. száma (főszerkesztő: **Szemere Judit**). A kárpátaljai magyarság életét bemutató beszámolók mellett közölték **Botlik József, Zubánics László** tanulmányát, **Balla Teréz** visszaemlékezését, **Weinrauch Katalin** és **Szöllőssy Tibor** írását. Bemutakozik **ifj. Kókas Károly** néptáncos. Beszélgetés olvasható **Zsukovszky Miklós** református lelkésszel.

* Sepsiszentgyörgyön. „*Azt mondták, csak néhány napi munka...*” címmel szakmai konferenciát rendeztek a kolozsvári Historikus Egyesület és a Magyarországi Németek Pécs-Baranyai Nemzetiségi Köre szervezésében. A konferenciát követő könyvbemutaton többek között prezentálták a *Közösség és egyén a szovjet fogságba hurcoltak kontextusában* (szerk. **Bodnár Zsolt**

és **Pomázi-Bárdonicsek Dominika**) c. GKNT-tanulmánygyűjteményt, amely mások mellett tartalmazza a kárpátaljai kutatók (**Bimba Brigitta**, **Dupka György**, **Molnár D. Erzsébet**) dolgozatait is. Lélekben mi is ott voltunk.

* A Pesti Vármegyeháza dísztermében a Bethlen Gábor Alapítvány díjátadó ünnepségén **Lezsák Sándor** és **Bakos István** ünnepélyes keretek között átnyújtotta a *Márton Áron-émlékérmét* a Beregszászi Járási Máltai Szeretetszolgálat számára **Makuk János** elnöknek, a *Teleki Pál-érdemérmét* **Dupka György** történésznek, írónak. Méltatók: **Lezsák Sándor**, **Nagy Mihály Zoltán** történész, kurátor, **Szabó András** előadóművész, kurátor és **Bakos István** művelődéstörténész, kurátor.

A Bethlen Gábor Alapítvány kárpátaljai kitüntetettjei: *Teleki Pál-érdemérmével* eddig 2006-ban **Nagy Zoltán Mihály** író, az *Együtt* folyóirat főszerkesztőjét, 2007-ben a Kárpátaljai Magyar Cserkészszövetséget tüntették ki.

2001-ben *Bethlen Gábor-díjban* részesült **Vári Fábián László** költő. A *Márton Áron-émlékérem* kitüntetettje lett 1989-ben a KMKSZ, 1997-ben **Majnek Antal** püspök, 2017-ben **Matl Péter** szobrászművész, 2019-ben **Milován Sándor** politikus.

* A Magyar Nemzeti Levéltár, valamint a Gulág- és Gupvi-kutatók

Nemzetközi Társasága megrendezte a *Közösség és egyén a szovjet fogságba hurcoltak kontextusában* című kötet bemutatását a MNL Országos Levéltára kiállító- és konferenciatermében. **Bognár Zalán** és **Pomázi-Bárdonicsek Dominika**, a kötet két szerző-szerkesztője moderálásában a könyvbemutató alatti kerekasztal-beszélgetésben közreműködött **Horváth Miklós**, a Károli Gáspár Református Egyetem egyetemi tanára; **Kőrösi Mihály** helytörténész, Mezőberény alpolgármestere, a GKNT alelnöke; **Dupka György** történész, a Szolyvai Emlékparkbizottság titkára, a Gulág- és Gupvi-kutatók Nemzetközi Társasága ügyvezető elnöke; a bemutatott tanulmánygyűjtemény társszerzői, akik fontosnak tartják a Kárpát-medencei szintű GULAG-GUPVI-kutatást intézményes keretek között, nemzeti ügyként kezelik a mintegy egymillió Szovjetunióba elhurcolt magyar állampolgár szenvedéstörténetének sokrétű feldolgozását.

* A Mathias Corvinus Collegium (MCC) Beregszászi Képzési Központjában mutatták be **Beregszászi Anikó** és **Dudics Lakatos Katalin**, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Filológia Tanszékének oktatói *Huszonkettő – A kárpátaljai magyar anyanyelvi nevelés 22 évének története* című monográfiáját.

* Felavatták **Váradi-Sternberg János** történész professzor (1924–1992) emléktábláját az Ungvári Hungarológiai Központban. Az eseményt, amelyen jelen voltak a történész leszármazottjai is, **dr. Zubánics László** történész, tanszékvezető nyitotta meg.

* A Magyarság Háza Irodalmi Szalonban sor került a beregszászi **Shrek Tímea** *Együtt nívódíjas* író könyvbemutatójára. A szerzővel **Kalocsai Andrea**, a közmédia műsorvezetője beszélgetett. Majd a kárpátaljai novellista dedikálta *Halott föld ez* című könyvét a szép számban megjelent irodalomkedvelőknek.

* A „GENIUS” Jótékonyági Alapítvány és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola közös szervezésében rendhagyó történelemóra valósult meg a szovjet rabságból Magyarországra visszatérő foglyok hazatérésének 70. évfordulója alkalmából. Online kapcsolaton keresztül találkoztak a Jászai Mari-díjas **Tarpai Viktóriával**, a **Zsigmond Dezső** által rendezett, **Nagy Zoltán Mihály** művéből készült *A Sátán fátya* c. film főszereplőjével. Közreműködött **Sin Edina**, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház igazgatója. Ezt követően levetítették a játékfilmet.

* Ungváron egyéni életmű-kiállítást rendeztek **Soltész Péter**

festőművész, az Ukrán Nemzeti Képzőművészeti Szövetség tagja, a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének társelnöke munkáiból az Uzshorod/Ungvár Galériában.

* A Kárpátaljai Rózsahölgyek Társasága (elnök **Mező Dianna**) **Antónikné Polónyi Katalin** Ukrajna Erdemes Népi Iparművésze és **Ladányi Irén**, a Beregszászi Kodály Zoltán Művészeti Iskola alapítója és első igazgatója tiszteletére avatott emléktáblát és ültetett rózsatövet a beregszászi Budapest parkban.

* *Formák sokfélesége* címmel nyílt kiállítás **Bokotej Lóránt** festőművész-fafaragó műveiből. A kiállításnak a beregszászi Pásztor Ferenc Közösségi és Zarándokház ad otthont.

* Ráton, a Szent Mihály római katolikus templomban a szentmisét követően került sor az 1949-ben Rátról elhurcolt **Haklik Sándor** (1893–1949) atya életét ismertető könyv bemutatójára. **Dupka Nándor**, az Ungvári Nemzeti Egyetem történész aspiránsa, a **Haklik Sándor vértanú. A Kárpátaljai Római Katolikus Egyház hitvallói (1945–1991)** c. könyv szerzője ismertette a lágerben elpusztult esperes életét.

* A Kárpátaljai Magyar Filmgyártásért Alapítvány újabb filmjét, az *Eztrag-goliát* (rendezője: **Fehér Rita**) láthatta a közönség a Kárpátal-

jai Megyei Magyar Drámai Színház Hubay-termében.

* A viski származású **Stók Lajos** *Vadásztörténetek és helymegnevezések a Visk környéki Avas-hegységből* című könyvét **Lengyel János** író, újságíró, mutatta be a Magyar Újságírók Közösségének (MÚK) székházában.

* A Schönborn parkban *Kelta anya* elnevezésű miniszobrot avattak a park alapításának 10. évfordulója alkalmából. Alkotója **Roman Murnik**.

* Élő irodalom – **Shrek Tímea** író, a beregszászi főiskola Filológia Tanszékének volt hallgatója és **Marcásk Gergely** költő látogatott el a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Kótyuk István Filológia Campusára, akik pályájuk kezdetéről, megjelent köteteikről, a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság megalakulásáról és jelenéről beszéltek a főiskola hallgatóinak. Majd megemlékeztek a Petőfi-bicentenáriumról, aminek alkalmából Marcásk Gergely előadta a *Füstbement terv* című megzenésített verset.

* *100 éves a Kárpátaljai Református Egyház* címmel szerveztek emlékkonferenciát a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán. Köszöntő beszédet mondott **Zán-Fábián Sándor**, a Kárpátaljai Református Egyházkerület (KRE) püspöke. Előadást tartott **Szakál**

Imre (Rákóczi-főiskola), **Orosz Zsolt** (Zápszonyi Református Egyházközösség), **Szamborovszkyné Nagy Ibolya** (Rákóczi-főiskola, NIKM), **Radvánszky Ferenc** (Mezőkaszonyi-Bótrágyi Református Egyházközösség, NIKM), **Molnár D. Erzsébet** (Rákóczi-főiskola, NIKM), **Székely Marianna** (Rákóczi-főiskola, NIKM) és **Túri László** (NIKM). A rendezvény részeként két minikiállítás is megtekinthettek a résztvevők.

* A beregszászi Ortutay Elemér Görögkatolikus Központ adott ottont a Bendász-hagyaték sorozat negyedik kötetét bemutató rendezvénynek. A most elkészült kiadvány címe: „*A MUNKÁCSI GÖRÖGKATOLIKUS EGYHÁZMEGYE PÁPJAINEK ÉLETRAJZI ADATAI a legrégebb időktől a szovjetek általi önkényes megszüntetésig, azaz 1949-ig.*” **Marosi István** görögkatolikus áldozópap, az Ortutay-szakkollégium vezetője és **Marosi Anita**, a Bendász-könyvtár vezetője számolt be a könyv megírásának körülményeiről és szempontjairól.

* **Szvitlana Matiko** első egyéni kiállítását nyitották meg a Munkácsy Mihály Magyar Házban.

* A beregszászi Európa–Magyar Házban a Szolyvai Emlékparkbizottság a társszervezőkkel megtartotta a *GULAG–GUPVI-kutatók Nemzetközi Fóruma 2023: kutatás,*

tényfeltárás, emlékezetpolitika című nemzetközi tudományos emlékkonferenciát. Nyitóbeszédet mondott **dr. Tóth Mihály**, a Szolyvai Emlékparkbizottság elnöke. A mécsesgyűjtás után **Dávid Árpád** református és **Marosi István** görögkatolikus lelkész mondott imát a mártírok lelki üdvéért. Ezt követően szakmai kutatások, tényfeltárások eredményeinek ismertetése következett. Előadást tartott **dr. Zékány Krisztina** nyelvész (Ungvár), **dr. Molnár D. Erzsébet** történész (Beregszász) **dr. habil. Váradai Natália** történész (Beregszász), **dr. Zubánics László** történész (Gut), **dr. Dupka György** történész (Ungvár–Tiszabökény), **Marosi István** görögkatolikus áldozópap, egyháztörténész (Beregszász), **Bimba Brigitta** doktorandusz (Bátyú), **Meskó János** helytörténész (Ungvár). **Zubánics László** és **Dupka György** ismertette azoknak az előadásoknak az anyagait, amelyek szerzői különböző okok miatt nem tudtak jelen lenni a fórumon: **Dupka Nándor** doktorandusz (Ungvár), **dr. Botlik József** történész (Budapest), **dr. Havasi János** lágerkutató, tényfeltáró újságíró (Pécs), **Kovács Sándor** turisztikai szakíró, helytörténeti kutató (Budapest), **Hangácsi István**, a Vigyázók Had- és Kultúrtörténeti Egyesület elnöke (Szentendre). A program csendes koszorúzással zá-

rult a sztálini megtorlás áldozatainak beregszászi emlékművénél.

* Öt díjat nyertek el a TV21 Ungvár munkatársai a XXII. La-kiteleki Filmszemlén. A következő kárpátaljai alkotásokat díjazták: **Debreceni Kamilla** és **Balla Béla**: *Ami ÉLTET...*; **K. Debreceni Mihály** és **Vass Tamás**: *A munkácsi turul meggyalázása*; **K. Debreceni Mihály** és **Bereczky Tamás**: *Akácfa a sziklában*; **Kovács Géza**, **Vass Tamás** és **Bereczky Tamás**: *Kultúra a háború árnyékában*; **Iváncsik Attila** és **Nyíri Kata**: *Rákóczi-kultusz Kárpátalján*. **Debreceni Kamilla** és **Balla Béla** filmje a III. helyen végzett, a másik négy kárpátaljai alkotás pedig különdíjban részesült.

* Petőfi Sándor és Krüzselyi Erzsébet emlékére Erzsébet-napi szavalóversenyt szervezett a Kárpátaljai Népfőiskolai Egyesület és az Ortutay Elemér Görögkatolikus Központ Beregszászban.

* Immár több évtizedes hagyomány, hogy minden év novemberének az Erzsébet-naphoz legközelebb eső szombatján a Szolyvai Emlékparkbizottság szervezésében a kárpátaljai magyar társadalmi szervezetek, történelmi egyházak koszorúzással egybekötött megemlékezést, gyászszertartást tartanak. E hagyománynak megfelelően idén ezen a napon jöttek össze, hogy kegyelettel, méltóképpen

emlékezzenek meg a sztálini terror és a második világháború áldozatairól. **Fuchs Andrea** irodavezető magyarul és ukránul köszöntötte a rendezvény résztvevőit. A vendégek köszöntése után **dr. Tóth Mihály** elnök tartott rövid, de tartalmas beszámolót a Szolyvai Emlékparkbizottság 2023. évi tevékenységéről. **Buhajla József**, Magyarország Kijevi Nagykövetségének első beosztott diplomatája felolvasta **dr. Szili Katalinnak**, Magyarország miniszterelnöke főtanácsadójának a megemlékezőkhöz intézett levelét. Zárszót mondott **dr. Dupka György** történész, a Szolyvai Emlékparkbizottság felelős titkára, aki többek között bejelentette, hogy a 2024-es esztendő az emlékezetpolitika tekintetében a kiemelt megemlékezések éve lesz. A 80. évforduló alkalmából újabb feliratos emléktáblákat avatnak fel. A rendezvényt a Tisza Csillag kórus (művészeti vezetője: **Kovály Csilla**, a tiszabökényi kultúrház igazgatója) szolgálata tette magasztossá. A *Szózat* elhangzása után csöndes koszorúzásra került sor.

* A Tiszabökényi Gimnázium író-olvasó találkozót szervezett a helyi születésű **Dupka György** történésszel, a település díszpolgárával, aki bemutatta a *Szülföldünk: Tiszabökény és környéke* honismereti olvasókönyvet és munkafüzetet, amelyet **dr. Zékány Krisztina**

nyelvésszel, az UNE UMOTI Magyar Filológiai Tanszék vezetőjével állítottak össze. A rendhagyó honismereti órát **Borgató Szilvia** igazgató nyitotta meg, és üdvözölte az iskola egykori végzősét, aki Tiszabökény múltjáról, jelenéről lenyűgöző előadást tartott a diákoknak.

* **Tóth Péter Lóránt** Radnóti-, Latinovits- és Pro Cultura Hungarica-díjas kunszentmiklósi versvándor két év kihagyás után ismét Kárpátaljára látogatott. A KMKSZ szervezésében Csapra és további hat helyszínrre és iskolába jutott el előadásában Petőfi és Arany különleges barátságának története.

* Tragikus hirtelenséggel elhunyt **Barta József** megyei képviselő, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) ügyvezető alelnöke, a KMKSZ Nagyszőlősi Középszintű Szervezetének elnöke – tudatta a KMKSZ Elnöksége és Választmánya a hivatalos oldalán. A politikus 65 éves volt.

* A beregszászi származású **Gerzsenyi Gabriella** *Három lábbal a földön* c. könyvének bemutatóját tartották Csömörön, a Sinka István Könyvtárban az ungvári származású **Bándiné Tóth Klára** irodalmár moderálásában.

* A Gulág- és Gupvi-kutató Intézet együttműködve a Gulág- és Gupvi-kutatók Nemzetközi Társaságával, az Alapjogokért Központtal, a

Kárpátaljai Szövetséggel, a Budavári Német Nemzetiségi Önkormányzattal és a Magyar Nemzeti Levéltárral *Hazatérés a szovjet fogságból 70 éve, előtte és utána – 1945-1953-2000* címmel nemzetközi tudományos konferenciát szervezett a Kárpátaljai Szövetség budapesti székházában, amelyen a korszak legismertebb kutatói tartottak előadást. Kárpátaljáról: **Bimba Brigitta** (PhD-hallgató, DE; tudományos munkatárs, GGKI); **Dupka György** (ügyvezető elnök, GKNT; tudományos főmunkatárs, GGKI; titkár, Szolyvai Emlékpark-bizottság); **Molnár D. Erzsébet** (igazgató, Lehoczky Tivadar Társadalom-tudományi Kutatóközpont; főiskolai docens, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola). A konferencián az összegzések, jövőtervezések kapcsán *Közleményt és felhívást* fogadtak el.

* A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) Badalói Alapszervezete jóvoltából a badalói református templom falán Kölcsey-emléktáblát avattak. Alkotója **Matl Péter** szobrászművész

* *Reménykednek a túlélésben* címmel **T. Németh László** készítette interjút **Dupka Györggyel**. Az interjú megtalálható a Szabad Föld honlapján (www.szabadfold.hu).

* A beregszászi református templomban lelkészszentelést és közgyűlést tartottak. A felszentelt lelkészek

egyike a szőlősgyulai **Kardos Ágnes**, aki Nevetlenfaluban és Akliban szolgált segédlelkészként. A beregszomi **Fejes Sándor** Tiszaújhelyen teljesít beosztott lelképásztori szolgálatot. A lelkészeket **Zán Fábíán Sándor** püspök szentelte fel.

* A 35 éves *Hitel* folyóirat zenés-irodalmi estjén a kiadványban gyakran publikáló szerzők mellett a nagyszülősi születésű **Megyeri Edit Tünde** író is felolvasta novelláját.

* A magyarországi Kárpátok Művészeti és Kulturális Egyesület (KMKE) *Ecsettel a békéért* elnevezéssel idén két alkalommal szervezett jótékonyági célú alkotótábor kárpátaljai művészek számára Tiszapéterfalván. Az elkészült munkák egy részét most Magyarország Ungvári Főkonzulátusán állították ki.

* Emléktáblát avattak a kisgejőci református templomban a helyi gyülekezetben szolgálatot teljesített lelképásztorok tiszteletére.

DECEMBER

* A **Fehér Tibor** elnök vezette Megbékélésért Polgári Egyesület a felsőzsolcai Bárczay Kastélyban megrendezte a „GUPVI, málenkij robot” – kutatók nemzetközi találkozóját. A kerekasztal-beszélgetésben mások mellett részt vett **dr. Dupka György** történész, aki beszámolt a munkásságáról, a feltárásokról, a

legfrissebb eredményeiről, valamint jövőbeni kilátásokról, tervekről.

* **Ft. Lucsok Péter Miklós** kárpátaljai római katolikus megyéspüspök ünnepélyes beiktatása zajlott le Munkácson, a Szent Márton székesegyházban.

* **Márton István** születésének 100. évfordulója alkalmából a Magyar Melódiák kamaraegyüttes koncertet adott a Kárpátaljai Megyei Filharmóniában.

* Az egyedülálló kárpátikumnak számító miniszobrok sora újabbal bővült. Ezúttal a magyar származású újságíró, a modern golyóstoll feltalálója, **Bíró László József** tiszteletére helyeztek ki Ungváron egy apró alkotást a gyalogoshídnál. A feltaláló golyóstollat tartó keze a kőfalból nyúlik ki. Az alkotó, **Roman Murnik**, a golyóstoll megalkotásának 80. évfordulója tiszteletére készítette a szobrot.

* A Kárpátaljai KultúrKaraván szervezésében nagy érdeklődéssel kísért, karácsonyváro jótékonysági estekre került sor Ungváron és Beregszászban, ahol **Wolf Katalin** találkozhatott a kárpátaljai közönség.

* Ismét **Schink István** az igazgatója a Munkácsi II. Rákóczi Ferenc Középkolának – közölte az iskola a Facebook-oldalán. Mint írták, a munkácsi tanfelügyelőség ismét visszahelyezte az iskola korábbi igazgatóját pozíciójába, miután

harmadszor is törvénytelennek ítélte a bíróság **Schink István** munkaszerződésének egyoldalú felbontását.

* A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színházzal együttműködve mesekörutatót szervezett az 1–4. osztályos tanulók számára. Ursula Jones bölcs és szellemes – *A királykisasszony, akinek nem volt birodalma* című – tündérmeséjét a beregszászi színház művészei vidékünk 11 településén mutatták be.

* **Plotényi Nándor** hegedűművész tiszteletére avattak miniszobrot Ungváron, aki XIX. végén és a XX. sz. elején az ungvári járási Nagylázon élt, és zeneiskolát nyitott Ungváron. **Plotényi Nándor** szobra a 64. miniszobor Ungváron. Az alkotás **Roman Murnik** munkája.

* A Kárpátaljai Szövetség és a 30 éves Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége megrendezte évzáró irodalmi-zenés estjét a karácsony ünnepe előtti adventi időben. A Szövetség székházában **dr. Seremet Sándor** főtítkárnak köszöntőbeszédet. A legendás beregszászi **Balácsky Vlagyimir (Pitkin)** előadóművész, dalnok, humorista *Életvetélkedő* c. műsora első része után **dr. Dupka György** három beregvidéki, beregszászi születésű alkotóval, **Füzesi Magda** Prima díjas és József Attila-díjas költővel,

Gerzsenyi Gabriella Együtt nívódíjas novellistával, **Lengyel János** Együtt nívódíjas irodalmárral beszélgetett, akik a MÉKK által kiadott *Együtt irodalom-művészet-humán tudományok-kultúra* című folyóirat szerzői köréhez tartoznak. A három, illetve kétlaki írók eddigi eredményekben gazdag pályafutásukról, újabb könyvekről, tervekről számoltak be. **Füzesi Magda** és **Lengyel János** egy-egy versét a Beregszászban született **Csobolya József**, a Magyar Állami Operaház tenoristája olvasta fel.

A program második részében a beregszászi dalnok műsorát követően **dr. Seremet Sándor dr. Botlik József** történéssel és **L. Murányi László** riportkönyvíróval készített villáminterjút az emberi élet- és értékvesztéseket okozó második világháborút és a mostani ukrán-orosz háborút sajátosan megidéző új könyveik kapcsán.

* A Beregszászi Bethlen Gábor Líceum három év szünet után idén ismét meghirdette a *Hit, Remény, Szeretet* vers- és prózamondó versenyt a kárpátaljai oktatási intézményekben tanuló magyar diákok, valamint itt élő felnőttek számára.

* *Karácsonyi üzenet* címmel indította útjára a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség Beregszászi Középszintű Szervezete (KMKSZ BKSZ) a BorzsaVári együttes ad-

venti műsorsorozatát, melynek egyik állomása a guti református gyülekezetben volt.

* **Márton István** születésének 100. évfordulójára koncertturnét szervezett az ungvári Cantus Akadémiai Kamarakórus Magyarország Ungvári Főkonzulátusának támogatásával. Ungvár és Munkács után advent harmadik vasárnapján a Beregszászi Római Katolikus Templomban lépett fel Kárpátalja neves kórusa. Köszöntő beszédet mondott **Szakács Emil** kórusvezető, karmester, **Gyebnár István**, Magyarország Beregszászi Konzulátusának ügyvivő konzulja, **Harapkó Marianna**, a Beregszászi Szent Anna Karitás vezetője. Ezután következett a Cantus kórus hangversenye, amely valóban csodálatos élményt jelentett a jelenlévők számára.

* A Rákóczi-főiskola Filológia Tanszéke tudományos számvetés keretei között mutatta be az elmúlt időszakban megjelent, a Tanszék munkatársai által kiadott köteteket. A jelenlévőket **Beregszászi Anikó**, a Filológia Tanszék vezetője köszöntötte. Elsőként **Gazdag Vimos**, a Magyar Tanszéki Csoport docense mutatta be **Cserniczkó István** *Az ukrajnai többnyelvűség színe és fonákja* című kiadványát. Ezt követően **Kész Margit**, a Magyar Tanszéki Csoport oktatója mutatta be a **Beregszászi Anikó–Dudics Lakatos**

Katalin által szerkesztett *Huszonkettő. A kárpátaljai magyar anyanyelvi nevelés 22 évének története* című kötetet. A kötet a kárpátaljai magyar anyanyelvi nevelés két évtizedét veszi górcső alá. Őt követte **Karmacs Zoltán**, a Magyar Tanszéki Csoport oktatója, aki a **Dudics Lakatos Katalin–Gazdag Vilmos** által szerkesztett *Dialektológiai alapismeretek filológus hallgatók számára* című kiadványt mutatta be. **Husztli Ilona**, az Angol Tanszéki Csoport docense **Lechner Ilona** *Erkölc és nyelvészet. Az erkölcsfogalom metaforikus konceptualizációja a magyar és a német nyelvben* című művét prezentálta. Ezt követően **Libák Natália**, az Ukrán Tanszéki Csoport oktatója a **Bárány Erzsébet–Bárány Béla–Gazdag Vilmos** által szerkesztett *Ukrán Irodalmi Antológia 1–3.* számát mutatta be. A kiadványok azokat a magyar nyelvre fordított szépirodalmi műveket tartalmazzák, amelyek az emelt szintű ukrán irodalom érettségi vizsga követelményrendszerében szerepelnek. Őt követte **Várad Krisztián**, a Magyar Tanszéki Csoport gyakornoka, aki **Gazdag Vilmos** *Ukrán–magyar filológiai fogalomtár* című művét mutatta be, mely 2023 decemberében látott napvilágot. A kiadvány 798 filológiával kapcsolatos fogalmat definiál ukránul és magyarul. Végezetül **Dudics Lakatos Katalin**, a Magyar Tanszéki

Csoport oktatója mutatta be az *Acta Academiae Beregsasiensis, Philologica* tudományos folyóirat első két lapszámát. Az első szám a 2021-ben Beregszászban megrendezett 21. Élőnyelvi Konferencia előadásai közül 9 tanulmányt tartalmaz magyar, ukrán és angol nyelven. A folyóirat második számában 13 tanulmány és 2 recenzió kapott helyet. A korábban említett konferencia előadásai mellett ukrán nyelvészek munkáit is olvashatjuk.

* Együttműködési megállapodást írt alá a Lehoczky Tivadar Kárpátaljai Megyei Honismereti Múzeum (igazgató: **Olga Sumovszka**) és az Ungvári Nemzeti Egyetem Ukrán–Magyar Oktatási-Tudományos intézete (igazgató: **dr. Spenik Sándor**) a tudományos kutatás, az oktatási és módszertani, szervezési, kulturális, oktatási és egyéb munkaterületeket illetően.

* Hosszabb kihagyás után ismét *Irodalmi kilátót* szerveztek Beregszászban. A *Tollal a békéért* elnevezésű programnak Magyarországon Beregszászi Konzulátusának Gulácsy-terme adott otthont. A rendezvényt Magyarország Beregszászi Konzulátusa, a 30 éves Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, a 15 éves Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, valamint az *Együtt* szerkesztősége szervezte meg. Az eseményt **Albertné Simon Edina**,

Magyarország Ungvári Főkonzulátusának konzulja nyitotta meg. Köszöntő beszédet mondott **Gyebnár István**, Magyarország Beregszászi Konzulátusának ügyvivője. **Vári Fábíán László** Kossuth- és József Attila-díjas költő az *Együtt* folyóiratot, **dr. Dupka György**, az Intermix Kiadó felelős kiadója pedig a Kárpátaljai Magyar Könyvek sorozat idén megjelent darbjait mutatta be. A felolvasásokat **Marcus Gergely** költő, zenész kezdte meg *Ady Endre Kis karácsonyi ének* című versének megzenésített változatával. Ezután **Vári Fábíán László** bemutatta új kötetét, a *Közelít valakit*. **Shrek Tímea Áramszünet című naplórészletét olvasta fel, amelyben a háború okozta nehézségekről ad számot saját tapasztalatain keresztül. **Marcus Gergely** *Borús karácsony*, *Kovács Vilmoshoz* és *Ároklét* című verseit adta elő. **Sz. Kárpáthy Kata** író *Az új templom* című kisprózáját olvasta fel. **Kurmai-Ráti Szilvia** meseíró új oldaláról mutatkozott be, készülő naplóregényét osztotta meg, amelyet kamasz fia szemszögéből írt meg. **Szemere Judit**, a *Kárpátaljai Hirmondó* főszerkesztője mutatta be az idei lapszámokat. A felolvasásokat **Marcus Gergely** zárta József Attila egyik versének, a *Betlehemi királyoknak* a Kaláka együttes által megzenésített változatával. A találkozó kötetlen beszélgetéssel zárult.**

A rendezvény visszanezhető a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet Facebook-oldalán.

* Az Ungvári Magyar Házban *Karácsonyi pillanat* címmel rendezett kiállítást az Ukrainai Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ) és az Ukrán Nemzeti Képzőművészeti Szövetség kárpátaljai megyei szervezete. A 26 festményből álló tárlatot **Dr. Zubánics László**, az UMDSZ elnöke nyitotta meg. Üdvözölte a megjelenteket **Borisz Kuzma**, a szövetség kárpátaljai szervezetének elnöke, **Bacska József**, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának főkonzulja.

* Megnyílt a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának (RIT) hagyományos téli tárlata az ungvári Boksay József Szépművészeti Múzeumban. **Kulin Ágnes** RIT-elnök bejelentése szerint a jeles eseményen RIT-kitüntetésben részesült **Hrabár Natália** képzőművész és **Olga Zajec** televíziós művészeti újságíró. **Román János-Pál** fiatal ungvári képzőművész a RIT ösztöndíját vehette át. Az évvértékelő elnöki beszámoló után megnyílt a 4 teremben elhelyezett kiállítás, a rendezvény fogadással zárult. A RIT idei utolsó kiállításán huszonhárom művész 60 alkotása tekinthető meg: **Berecz Margit**, **Baraté Ágnes**, **Dikun György**, **Erfán Ferenc**, **Gogola Zoltán**, **Habda László**, **id. Hidi Endre**,

ifj. Hidi Endre, Homoki Gábor, Hrabár Natália, Kalitics Erika, Klisza János, Kopriva Attila, Kulin Ágnes, Kutasi Csaba, Matl Péter, Réti János, Soltész István, Szocska László, Tóth Róbert, Veres Ágota, Villasek Tibor, Zsigó Olivia. Az eseményt mások mellett megtisztelte **Albertné Simon Edina**, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának konzulja, **Zubánics László**, az UMDSZ elnöke, **Orosz Ildikó** megyei képviselő, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola elnöke, **Kulin Judit**, a KMKSZ ungvári szervezetének elnöke, a Dayka Gábor Líceum igazgatója, **Héder János** református lelkész, a KRE lelkészi főjegyzője és **Dupka György**, a MÉKK elnöke.

* A Magyar Nemzeti Levéltár (főigazgató: **Szabó Csaba**) karácsony előtt közérdekű ajándékkal lepte meg **dr. Dupka György** lágerkutatót. **Szabó Krisztián** és informatikus csapata digitalizálta *Kárpátalja szovjet terrorjának emléktérképét*, amelyet az eszenyi származású **Kovács Sándor**, térképészetben jártas szerzőtársával állított össze az eddigi kutatási adatok alapján. Ezentúl a MNL honlapján kereshető interaktív formában bárki hozzáférhet. Ez a digitális térkép valóságghű tükrö a Szolyvai Emlékparknak, ahol közel 12 ezer áldozat nevét örökítették meg. Ami fontos, a digitális térképen megjeleníthető

mintegy 450 település vesztességét szemléltető adattár is, amelyből kiolvasható, hogy összességében a kommunista diktatúra milyen „csapásokat” mért népiertási szándékkal a kárpátaljai, ezenkívül a Csonka-beregi, Nagykapos környéki, a Halmi járási magyarságra is. <https://adatbazisokonline.mnl.gov.hu/szolyvai-emlekpark...>

* Bemutatták az ungvári Hungarológiai Központban bemutatták **Tetyana Literáti** kárpátaljai újságíró, helytörténész *Elvesztett Ungvár – Szakmák és iparosok* című kétnyelvű (ukrán és magyar) kötetét. A helytörténeti könyvet tudományos és könyvészeti szempontból is értékelte **Zubánics László** történész, az UNE Magyar Történelem és Európai Integráció Tanszékének vezetője. A szerző párhuzamosan magyarul és ukránul is elmondta gondolatait a könyvbemutatón megjelenteknek. A fordító, **Makusina-Rehó Viktória** elmondta, hogy nem volt egyszerű a feladata, mert a szerző többnyire magyarul írott levéltári forrásokkal dolgozik, amit lefordít ukránra, ezt kell végül visszafordítani magyarra. Gyakran meg kellett nézni az eredeti forrást is a pontos magyar fordítás érdekében. Az eseményt a könyvben szereplő családok leszármazottai is megtisztelték jelenlétükkel.

* Több mint 25 év után megszűnik a KárpátInfo hetilap – közölte a

lap online felületén. Közleményükben azt írták, hogy 2014-től kezdve egyre nehezebb volt a lapot finanszírozni, majd a világjárvány, végül a tavaly kitört háború, amely szinte lehetetlenné tette a megjelenést, amire a postai szolgáltatás megbénulása sem hatott jól. A KárpátInfo jövő évtől kizárólag online felületén, a karpatinfo.net-en lesz elérhető.

* Csongoron született **Magyar Ilona** (1889–1968) Kossuth-díjas pedagógus, akinek emlékét mostantól gránittábla őrzi szülőfaluja iskolájának bejárata felett. Az ukrán és magyar nyelvű emléktábla leleplezésére, melyet a KMKSZ Csongori Alapszervezete állított az idei utolsó tanítási napon került sor.

* A Bátyúi Református Egyház-község gyülekezeti termében a nagyszülősi születésű **Hájas István** helyi festő tárlatának megnyitójára került sor. Köszöntő beszédet mondott **Kacsó Géza** helyi református lelkész, **Kovács László** kiállításszervező, **Tóth Márta**, a Révész Imre Galéria vezetője, **Karikó-Hájas Csilla**, a kiállító művész leánya. **Hájas István** tájékoztatása szerint 53 festmény van kiállítva. A megnyitót megtisztelte jelenlétével többek között **Tóth László**, a Beregi Egyházmegye esperese, a nagyszülősi festő kollégák közül **Marinics Sándor**, **Szilvási Ferenc** és **Takács János**.

KÖNYVESPOLC – 2023

Az *Együtt* című irodalmi-művészeti-humán-tudományi-kulturális folyóirat 2002–2023 között megjelent számai itt tekinthetők meg:

<http://kmmi.org.ua/konyvtar/folyoiratok/egyutt>

<https://epa.oszk.hu/html/vgiboritolapuj.phtml?id=595>

Az *Együtt* folyóirat iránt érdeklődők száma az OSZK EPA számlálója szerint: 33 890 meglektetés.

KÁRPÁTALJAI MAGYAR KÖNYVEK

(Sorozatszerkesztő és felelős kiadó: **Dupka György**)

MEGJELENT

„*Oroszöldön meggyötörve...*” A GULAG–GUPVI-kutatók nemzetközi fóruma Kárpátalján, 2022. Nemzetközi emlékkonferencia, Beregszász, 2022. november 18. Szerzői: **dr. Tóth Mihály** (Zápszony), **dr. Zubánics László** (Gut), **dr. Zékány Krisztina** (Ungvár), **Marosi István** (Beregszász), **dr. Dupka György** (Ungvár), **Bimba Brigitta** (Bátyú), **Dupka Nándor** (Ungvár), **Bakancsos László**, **dr. Bognár Zalán**, **dr. Botlik József** (Budapest), **Kovács Sándor** (Budapest), **dr. Havasi János** (Pécs), **Dr. Motrevice Vladimir Pavlovics** (Jekatyerinburg). Összeállította, a jegyzeteket írta: **Dupka György**.

Lektorálta: **Zubánics László**. Felelős szerkesztő: **Zékány Krisztina**. Szolyvai Emlékpark–Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2023. Tárolt változata: <https://kmmi.org.ua/uploads/attachments/books/books-pdf/2023/konf-2023.pdf>

Dupka György–Zubánics László: *15 éves a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet*. KMMI-füzetek XXXI. Sorozatszerkesztő: **Zubánics László** elnök. Kiadja: a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet. Ungvár–Budapest, 2023. Tárolt változata: https://kmmi.org.ua/uploads/attachments/books/books-pdf/2020/KMMI15_001-263.pdf

Dupka György–Zubánics László: *A kárpátaljai magyar nyelvű helytörténeti, honismereti, tudományos könyvek válogatott bibliográfiája (1836–2023)*. KMMI-füzetek XXX. Ungvár–Budapest, 2023.

Tárolt változata: https://kmmi.org.ua/uploads/attachments/books/books-pdf/2023/bibliogr_01-85.pdf

Dupka Nándor: *Haklik Sándor vértanú. A Kárpátaljai Római Katolikus Egyház hitvallói (1945–1991)*. Felelős szerkesztő: **Szemere Judit**. Kárpátaljai Magyar Könyvek 303. Intermix Kiadó–KMMI, Ungvár–Budapest, 2023. Tárolt változata: <https://kmmi.org.ua/uploads/attachments/books/KMMI-fuzetek/Haklik.pdf>

Szülőföldünk: Tiszabökény és környéke (Honismereti olvasókönyv

és munkafüzet). Összeállította: **dr. Dupka György**. Lektorálta: **dr. Zubánics László**. Felelős szerkesztő: **dr. Zékány Krisztina**. Fotók, archív felvételek, dokumentummásolatok: **Fuchs Andrea**. Kárpátaljai Magyar Könyvek 302. Intermix Kiadó–KMMI, Ungvár–Budapest, 2023. Tárolt változata: https://kmmi.org.ua/uploads/attachments/books/books-pdf/2023/Bokeny_1-78.pdf
https://kmmi.org.ua/uploads/attachments/books/books-pdf/2023/Bokeny_79-165.pdf

ELŐKÉSZÜLETBEN

Szégyenpiac. Tollal a békéért. Az *Együtt* szerzői körének antológiája. Illusztrációk: **Kutasi Csaba**. Összeállította, a jegyzeteket írta: **Dupka György**. Ungvár–Budapest, 2024.

Shrek Tímea: *Ördögszeg*. Kárpátaljai mesék. **Kutasi Csaba** illusztrációival. Ungvár–Budapest, 2024.

Dupka György–Zubánics László: *In memoriam Váradi Sternberg János. A 100 éve született neves kárpátaljai történész emlékkönyve*. KMMI-füzetek XXXII. Sorozatszerkesztő: **Zubánics László** elnök. Kiadja: a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet. Ungvár–Beregszász, 2024.

Összeállította: Dupka György

